

**ACI ve WILLIAM
GOLDING***

**Yazan:
VS.PRITCHETT**

Çev. Arş.Gör.
Hülya BARIŞKANER

S.Ü.Fen-Edebiyat Fak.
İngiliz Dili ve Ede. Böl..

Roman yazarının, özellikle İngiliz roman yazarının, sanatının özü güncelliktir. Crusoe'nun ıssız adayı evcilleştirdiği ve güncesine almaya başladığı andan itibaren roman, bireyin yaşadığı toplumdaki aldığı güven duygusunu yansıtır. Düşsel öykünün sakıncaları ortadan kalkmıştır; gerçekçi birinin kurduğu yuvada güvenlik içindedir: Selkirk yalnızdı, ama Crusoe dünyadaki en az yalnız kişidir. Bu güven duygusu geleneğimizde süregelmiştir. Ancak bugün kitaplarımızdan başımızı kaldırıp çevremizdeki yaşama baktığımızda gerçekçi bir kurmacada sıradan bir gözlemcinin kendinden nasıl bu kadar emin olabildiğine şaşır kalırız. Güncel sanat, gerçeklik söz konusu olduğu sürece betimlemeyi sürdürür durur. Modern gerçekçinin değişen, şiddet içeren ve yıkılmakta olan toplumun özelliklerini betimleyemediğinden yakınamayız. Ancak gözlemcidir, şanslı bir biçimde emniyettedir ve dokunulmaz bir komudadır; roman yazarı bizi ilgilendiren ya da bağlayan anı nadiren yakalar, canlı olana nadiren değinir. Öyle ki, modern özür "hayal gücünün kavrama yeteneği dışında. vs. vs." bir kez de olsa geçerliliğini yitirir. Hayal gücü uyarılmadıkça asla kavrayamaz; gerçekler onu uyarımaz. Gerçekler yalnızca düşünceleri güçlendi-

*William Golding: Novels, 1954- 67. A Selection of Critical Essays, ed. Norman Page. Basingstroke: MacMillan, 1985. Bu yayında yer alan **Pain and William Golding** adlı metnin çevirisidir.

rir; bizi dünyadan soyutlayacak en önemli şey ise dünya konusunda doğru düşüncelere sahip olmaktır. Düş gücü, ancak düş gücüyle ve suç ortaklığı konumuna ulaşana değin direncimizi kırma gücü olan sanatçı tarafından uyandırılabilir. Günlük olayların caydıramadığı dramatik istekleri dünyasında yolunu yitiren düşsel öykü (romans) yazarının bir zamanlar nasıl ulaşılacağını bildiği nokta işte buydu.

William Golding işte böyle bir yazardır. Üç eseri, *Lord of the Flies* (1954), *The Inheritors* (1955), ve *Pincher Martin* (1956) kelimenin tam anlamıyla düşsel öykülerdir. Bu eserler olasıdan olanaklıya sızar. *Lord of the Flies*'in, Crusoe'dan *Coral Island*'a, *Orphan Island* ve *High Wind' in Jamaica*'ya kadar uzanan güçlü bir geçmişi vardır. Tüm düşsel öyküler, gerçekçi yazarın güvenli yolundan ayrılır, kişileri olağanın sınırlarını aşma ve kendilerini sınıyan tehlikelerle karşı karşıya kalma durumuna sokar. Ancak Golding bu yoldan ayrılmakla kalmayıp, fiziksel dünyanın ayrıntılarına ilişkin olağanüstü sezgi gücüyle onu yıkar. Çağdaşlarımız arasında en özgün yazardır. Pek çok yazar, tartışma konusu olarak "modern insanın ikilemi" diye adlandırılan konuyla ilgilenmiş ve bize bozulmuş geleceğin karmaşıklığıyla ilgili saydam gösterisi gibi anlık, geçici dersler vermişlerdir; onlar gerçekten rahat içinde yazan birer deneme yazardır. Golding ise, tam tersine, nadiren tartışmaya yer verir ya da uyarıda bulunur. O yalnızca türümüzün şiddetli ve bitmez tükenmez acılarını iliklerimizde hissedene kadar bizi sarsar. Yarattığı kişiler, doğaları gereği - dünya savaşı sırasında ıssız bir adaya düşen hazırlık sınıfı öğrencileri, doğru kararlar veren fakat bilincini kaybetmesinden dolayı Atlantik'te dalgalar arasında sürüklenen denizci, çatışan bir avuç Neandertal insan - kolaylıkla alegorinin tamamlayıcı parçaları olabilirler ve yergi ve yaratıcılık konusunda beğenimizi kazanırlar; ama öykülerinde duygu yoğunluğu alegoriyi art alana atar. Golding yoğun görsellik vergisine sahip bir yazardır; doğa duygusu çok güçlüdür, insanı maddi bir dünyada ilkel kalıtı ile gelişen aklının parıltısı arasında yıpranan maddi bir varlık olarak kavrama yeteneği olağanüstüdür. İnsan dramını dile getirir; koruma içgüdüleriyle birlikte yer alan- kendi türüne karşı körü körüne sevgi, nefret, korku ve gurur gibi - güçlü duyguları tanıyan isteriden uzak bir yazardır. Bize garip ve egzotik olaylar sunmaz; doğa, Tanrı, kader gibi kavramlara karşı insana ilişkin kapsamlı açıklamalarda bulunmaz; sanki elinde olmayarak akılsızlıkları, hırsları nede-

niyle hataya düşme eğilimlerine karşı mücadele içinde korkuları yüzünden becerilerini kaybeden bir kaç insanın yavaş ve acı veren zeka gelişimleriyle medeni isteklerini ele alarak özenli ve belirgin bireysel örnekler verir. Bunun sonucunda çektikleri acı yazıklanma duygusu uyandırır.

Golding'in konusunun özü acıdır. *The Inheritors*'da bu, insan olarak adlandırılan daha yetenekli yeni varlıkların yerlerini almakta olduğunu düşünen şaşkın ve ölmekte olan bir grup maymun adamın çektiği anlaşılması güç acıdır. Maymun adam homurdanma acısı çeker, az gelişmiş zekasıyla zekası az gelişmiş öbür kişiyle görselleştirme yoluyla iletişim kurmaya çalışma acısı çeker. Bununla birlikte içindekiyle dışarıya yansıtılan arasındaki ayrımı belirlerken de acı duyar: "Kafamda bir resmim var. Resmimi görebiliyor musun?" Ağacından, sudan korkmayan, balla sarhoş olan ve aşk oyununu icat eden İnsanı görür; onu hayvana özgü bir acıyla izler. *Pincher Martin*'de zayıf düşmüş yaralı vücudu Atlantik'te kıyıya sürüklenen, yemek zorunda kaldığı deniz hayvanlarından zehirlenen ve sonunda aklını yitirerek ölen bir denizcinin öyküsü anlatılmaktadır. Burada söz konusu olan, denizcinin fiziksel yaraları ve bilinç kaybına karşı mücadele etmek zorunda kalması ve eğitimden geçmiş iradesiyle korkularına karşı savaşıma acısıdır. Ayrıca, inandığı her şeyi yanlış durumuna sokan yenilgi karşısında kutsal kitaptaki Job'a özgü isyanında da acı söz konusudur. *Lord of the Flies*'da - Golding'in ilk ve bana göre türünün en iyi kitabı - bir grup öğrenci *Coral Island* hikayesini yeniden canlandırır; burada acı korkuları nedeniyle ilkelleşen, vahşi avcılara dönüşen çocuklarla tedbiri elden bırakmayıp düzen kurmak için boşuna çabalayanlar arasındaki mücadeledir. Sonunda çocuklar kurtarılır, ama bu arada güncel politik kabusları da yaşamışlardır.

Golding'in acıya karşı duyarlılığı onun hayal gücünün kaynağıdır, her üç öyküde kahramanlar ezilmiş olsalar da Golding asla ürkütücü ve sadist duyguları olan bir yazar değildir. Dehşet içinde düşmanından kaçan yaratığın göğsü kavrulur, baldırlarına kramp girer, derisi yırtılır, beden hayvansı paniğin acılarına katlanır. Acı, insanların genel durumudur, insanın uyanık olduğunun, doğasıyla, özellikle aniden aklını çelen korkularla mücadelesinin bir işaretidir. *Lord of the Flies*'da büyük dehşet içeren tek bir öykü vardır. Ölü paraşütçünün kokuşmakta olan vücudunun denize düşene kadar ağaçlara ve sahile çarparak adanın üzerinde uçmasıdır. Bu görüntü insan yiyen Cana-

var'ın aralarında dolaştığı fikrini sağlamlaştıran kesin kanıttır: denilebilir ki bu çabanın anlamsızlığı ve insan yenilgisinin kesin simgesidir. Canavarın gerçekliği yoktur. Golding'in hayal gücü destansıdır. Sallanan korkuluğun çevresinde vızıldayan sinekler karşısında tüm roman boyunca söz konusu olan macera heyecanı, doğada yaşam sevgisi, görme merakı yer alır. Ve de acıma duygusu.

Lord of the Flies'ı *Coral Island* ve sonra da *High Wind in Jamaica* ile karşılaştırmak doğaldır. *Coral Island*'da güvenlik içinde bir topluluk vardır. Savaşsız yaşanan bir yüzyıl ve durulmuş insan kişiliği bu güvenli ortamı sağlamıştır. Richard Hughes'un kitabında ayrılıp dağılmaların ilk belirtilerini görmüştük: Psikologlar, çocukların hayalperest küçük yetişkinler değil, canavar ruhlu bir ırk olduklarını ortaya çıkarmıştır. *Lord of the Flies*'da çocukların canavar ruhlu olmadığını gördük; insanların ayrı değil birlikte nasıl yaşadıklarını inceleyen bilim dalı antropoloji, topluluklarının yıkıma uğradığını gören modern dünyanın kaygılarını yansıtır. *Lord of the Flies*'daki çocuklar, yalnızca yetişkinleri ve toplumsal olayları canlandırır ve kolayca ilkelliğe geçişleri yetişkin toplulukların nasıl dağılabildiklerini gösterir. Elbette Golding'in olanak dışı romansları olası değildir; dardır ama olanaklıdır. Modern romans yazarı, bireyin yabancılaşması ve unutulmuş bir konu olan bireysel yalnızlığa doğrudan değinme şansına sahiptir. Birbirine bağlantılı olarak düzenlenen dünyamızda bireysel olarak nereye gidiyoruz sorusuyla pek ilgilenmeyiz. Afet, felaket, ırk intiharı, yıkım gibi geniş kapsamlı sözcükler kullanırız; belli kayalar arasında kendisini bitkin hisseden, düşmanları nedeniyle gece havasını koklayan ve belli bir esintinin tüm gücünü hisseden, belli bir bedenle kendisini bir tutacak kadar vergili bir sanatçı ortaya çıkana kadar bu sözcükler bizim için anlamsızdır. O ana değin özürümüzle birlikte sesimiz soluğumuz çıkmaz: Düş gücümüz yetersiz.

Lord of the Flies Golding'in en başarılı romanıdır. Kazaya uğrayan çocukları sunuşu ve sergilediği anlayış dokunaklı ve güzeldir. Golding zengin bir sahne ve eylem ustasıdır. Bu kitapta cesareti ve açıklığı mükemmeldir. *Pincher Martin* çok daha doludur ancak her taşını çok iyi bildiğimiz kayanın üzerinde gürleyen, emen, kulağı sağır eden deniz sahnesi betimlemesi inceliklidir. Golding nesneyi çok yakından gözlemesiyle çok modern bir yazardır, öyle ki her şey olabildiğince büyüteç altına alınmıştır. İnsanın kendi gözleriyle

nasıl çevrelendiğini gözlemleriz. Golding'ın tüm betimlemelerinin en önemli özelliği hareketin ve sürekli bir değişimin betimlemesi olmasıdır ve harika sözcüklerle belirgin kılınmıştır. (İnsanın aklına “üç iffetli anemon” geliyor.)

Ancak *Pincher Martin*, denizcinin yaşamına ilişkin karmakarışık anılara daldığında daha az başarılıdır. Kavranması güç kıskançlık ve rekabete ilişkin geriye dönüşler içerir. Olabilir ki bunun nedeni Golding'ın tiyatro duygusunun - romans yazarlarında genellikle güçlüdür - ağır basmasıdır. (Golding, mükemmel bir çalışma olan nükte ve hiciv dolu *The Brass Butterfly* oyununun yazarıdır.) Bizi modern dünyadan koparmak yerine onun akıntısına bırakmada, esrarlı alegorik öyküler anlatmada, günümüzün acılarını gözümüzün önüne sermede ve onları destansı, bildik ve kavranabilir kılma konusunda eşsiz bir yazardır.